

EXPENDITURE ON HARVEST AND ENSILING OF CORN GRAIN IN A PLASTIC BAGS

Summary

The aim of this paper was to analyze the harvest technology and ensiling corn grain in a plastic bag. Total unitary costs of harvest and preservation of corn amounted to 142,1 PLN·t⁻¹D.M. The largest share of the cost including machinery, fuel, labor input and support materials belonged to machinery and equipment costs (92,2 PLN·t⁻¹D.M.) and next position belongs to fuel costs 21,4 (PLN·t⁻¹D.M.) and support materials 20,4 (PLN·t⁻¹D.M.).

NAKŁADY PONOSZONE NA ZBIÓR I ZAKISZANIE ZIARNA KUKURYDZY W WORKU FOLIOWYM

Streszczenie

W pracy została dokonana analiza technologii zbioru i zakiszania ziarna kukurydzy w worku foliowym. Całkowite koszty jednostkowe zbioru i konserwacji ziarna kukurydzy wyniosły 142,1 zł·t⁻¹s.m. W strukturze kosztów z uwzględnieniem maszyn, paliwa, pracochłonności i materiałów pomocniczych największy udział mają koszty maszyn i urządzeń wynoszące 92,2 zł·t⁻¹s.m., a następnie koszty paliwa 21,4 zł·t⁻¹s.m. oraz koszty materiałów pomocniczych 20,4 zł·t⁻¹s.m.

1. Wstęp

Dynamiczny wzrost powierzchni uprawy kukurydzy, szczególnie na ziarno świadczy o ogromnym jej zapotrzebowaniu z przeznaczeniem na paszę, a także na inne cele, m.in. na potrzeby polskiego gorzelnictwa oraz do produkcji energii [9, 10, 11, 12, 15, 16, 17, 23, 26, 27]. Postęp w hodowli mieszańców kukurydzy sprawił, że kukurydzę uprawia się na terenie prawie całej Polski [6, 11]. Dwukrotnie wyższe plony ziarna kukurydzy niż zbóż kłosowych, w naszym kraju, do rezultatu wdrożenia poprawnej agrotechniki dostosowanej do warunków środowiskowych i stosowania nowoczesnych środków produkcji oraz plennych i dostatecznie wczesnych mieszańców [11, 22, 26]. Stwarza to możliwość wszechstronnego wykorzystania kukurydzy jako paszy, w przemyśle spożywczym i na cele przemysłowe. Jednak największe znaczenie ma ona jako wysokoenergetyczna pasza przydatna do żywienia wszystkich grup zwierząt [3, 8, 11, 19, 20, 21].

Kukurydzę można uprawiać z przeznaczeniem na kiszonkę z całych roślin, kiszonkę z kolb (LKS – kolby z liśćmi okrywowymi lub CCM) oraz ziarno [4, 6, 14]. Zakiszanie siewki z całych roślin kukurydzy jest formą racjonalną, albowiem wykorzystuje składniki całej rośliny i pasza ta stanowi podstawą bazę w żywieniu zwierząt przeżuwiających [6, 7, 20]. Spośród pozostałych form znaczącą pozycję zajmuje kukurydza uprawiana na ziarno z dosuszaniem wysokotemperaturowym do wymaganej wilgotności ziarna [15, 16, 17, 22]. Wobec wysokich cen nośników energii kosztowne suszenie zastępowane jest kiszaniem ziarna z stosowaniem specjalnych dodatków konserwujących [1, 2, 4, 14, 18, 19, 21, 28]. Kiszanie ziarna kukurydzy z przeznaczeniem na cele paszowe jest efektywne ze względu na niskie straty składników pokarmowych, a okres przechowywania kiszonki może przekraczać kilkanaście miesięcy [20, 25]. Kiszone ziarno kukurydzy zawiera nieco mniej związków bezazotowych wyciągowych, natomiast więcej białka i charakteryzuje się wyższą strawnością składników pokarmowych dla zwierząt, w porównaniu z ziarnem wysuszone [20]. Całkowite wykorzystanie składników zawartych w

paszy jest możliwe, dzięki stosowaniu właściwych metod zbioru i kiszania [1, 2, 9, 14, 21].

Do zbioru wykorzystuje się najczęściej odpowiednio przystosowane kombajny zbożowe [24], natomiast przed zakiszaniem ziarno jest gniecione za pomocą specjalnych gniotowników, działanie których oparte jest o znaną od dawna tzw. metodę Murska [19]. Możliwe są przy tym zróżnicowane warianty technologii, a mianowicie zastosowanie gniotowników w oddzielnej operacji i pakowanie zgniecionego ziarna do worków z zastosowaniem prasy silosowej [1] lub z wykorzystaniem maszyny z wmontowanym gniotownikiem i dzięki temu realizującej obydwa te zabiegi [21].

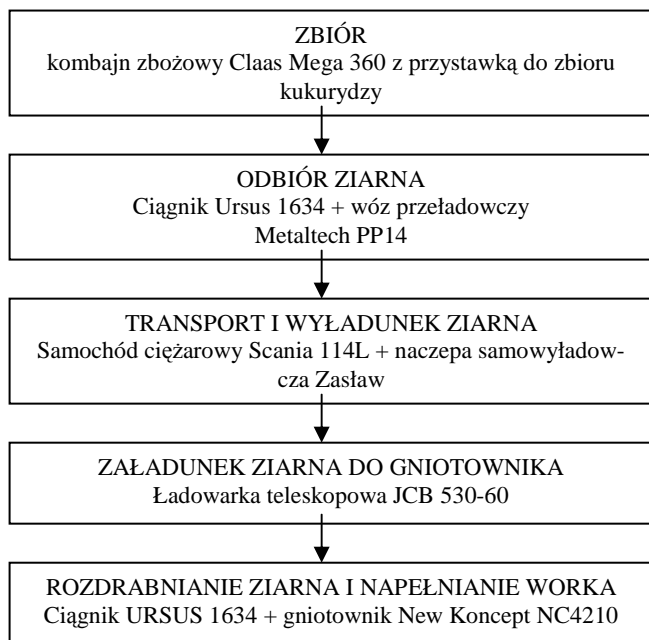
Wyniki badań procesu zbioru i zakiszania ziarna kukurydzy w workach foliowych prezentowane są sporadycznie w literaturze przedmiotu [1, 2, 5, 21].

W związku z tym ważnym problemem badawczym jest poznanie wskaźników eksploatacyjnych ponoszonych na sporządzanie kiszonki z gnieczonego ziarna kukurydzy. Nakłady robocizny, zużycie paliwa oraz koszty odniesione do jednostki powierzchni lub jednostki masy surowca roślinnego do zakiszania, czy też w przeliczeniu na suchą masę stanowią wskaźniki kryterialne oceny stosowanych technologii. Mogą też być wykorzystane do weryfikacji opracowywanego modelu i dalszych badań symulacyjnych dla lepszego poznania tej technologii, analogicznie jak przy modelowaniu technologii sporządzania kiszonki z całych roślin kukurydzy [6, 10].

Celem pracy było określenie wskaźników eksploatacyjnych oraz nakładów materiałowych i ekonomicznych ponoszonych na zbiór i zakiszanie ziarna kukurydzy z uwzględnieniem wyników badań w warunkach produkcyjnych.

2. Metodyka badań

Badania przeprowadzono w Rolniczym Zakładzie Doświadczalnym SGGW Obory – Wilanów w 2009 r. Technologię zbioru kukurydzy na ziarno stosowaną w RZD Obory – Wilanów przedstawiono na schemacie blokowym pokazanym na rys. 1.

Rys. 1. Schemat blokowy technologii zbioru i zakiszania ziarna kukurydzy w worku foliowym stosowanej w RZD SGGW Obory – Wilanów

Fig. 1. Block scheme of the harvest technology and ensiling of corn grain in a plastic bag, used in The Experimental Plant of Warsaw University of Life Sciences (SGGW) Obory – Wilanów.

Zbiór ziarna kukurydzy został przeprowadzony za pomocą odpowiednio przystosowanego kombajnu zbożowego Claas MEGA 360 (rys. 2).

Rys. 2. Kombajn Claas MEGA 360 przy zbiorze kukurydzy
Fig. 2. Class MEGA 360 harvester during the corn harvest

Zespół żniwny zastąpiono 6-rzędową przystawką Conspeed 6-75FC, obrywającą kolby, której stożkowe walce zrywaczy pochylają łodygi kukurydzy w dół, aż kolba zostanie zerwana. Po oderwaniu kolby, reszta łodygi jest szybko odcinana. Rozdrabniacze z poziomymi nożami rozbijają łodygi na drobne kawałki, które potem łatwo i szybko ulegają rozkładowi i dzięki temu pole po zbiorze kukurydzy zostaje lepiej przygotowane do upraw późniejszych.

Wymłócone ziarno było wysypywane ze zbiornika kombajnu do wozu przeładowczego PP14 firmy Metaltech Mirosławiec o ładowności 14 ton, którym ziarno przewożono do miejsca postoju samochodu ciężarowego (rys. 3a). Wyładunek części ziarna odbywał się również bezpośrednio na przyczepę o pojemności 29 m³ samochodu SCANIA 114L, którą ziarno transportowano do miejsca odbioru na odległość 16 km.

Wyładunek ziarna kukurydzy następował samoczynnie, przez przechylenie skrzyni (rys. 3b).

a)

b)

Rys. 3. Przeładunek i transport ziarna: a – wóz przeładowczy PP14 Metaltech Mirosławiec i przyczepa transportowa, b – wyładunek ziarna z samochodu SCANIA 114L z przyczepy Zaslav

Fig. 3. Handling and transport of grain: a – transhipper car PP14 Metaltech Mirosławiec and transport trailer, b – unloading of grain from the car SCANIA 114L from trailer Zaslav

Transport i załadunek ziarna do gniotownika odbywał się za pomocą ładowarki teleskopowej JCB 530-60 wyposażonej w łyżkę do materiałów sypkich (rys. 4a). Do rozdrabniania ziarna i napełniania worka wykorzystano gniotownik walcowy NC4210 firmy New Concept napędzany poprzez WOM. Maszyna współpracowała z ciągnikiem Ursus 1634 (rys. 4b). Zagęszczenie ziarna kukurydzy w worku regulowano za pomocą hamulców kół gniotownika. W trakcie procesu napełniania worka do ziarna kukurydzy dodawano konserwant wspomagający zakiszanie.

Badania eksploatacyjne maszyn występujących w technologii dokonano zgodnie z wymaganiami odpowiednich norm i metod [12]. Zużycie paliwa określono metodą pełnego zbiornika. Suchą masę substancji rozdrobnionej kukurydzy określono metodą suszarkową.

Określono wskaźniki niezbędne do dalszych obliczeń. Zmierzono: zużycie paliwa, nakłady robocizny, koszty ponoszone na zbiór i załadunek ziarna do worka foliowego. Na podstawie wyników badań określono jednostkowe nakłady przypadające na ha, na tonę ziarna wilgotnego oraz w przeliczeniu na masę suchej substancji. Ponadto określono strukturę kosztów uwzględniając koszty dla paliwa, materiałów pomocniczych, robocizny oraz koszty maszyn i urządzeń.

a)

b)

Rys. 4. Załadunek ziarna do gniotownika i gniecenie ziarna: a – ładowarka teleskopowa JCB 530-60 wyposażonej w łyżkę do materiałów sypkich, b – gniotownik New Concept NC4210 zagregatowany z ciągnikiem Ursus 1634

Fig. 4. Loading of grain to grain crusher, and grain crush: a – telescopic loader JCB 530-60, b – roller crusher New Concept NC4210

3. Wyniki badań i ich analiza

Główne cechy charakterystyczne zbieranego materiału przedstawiono w tab. 1. Rośliny zbierano przy właściwej wilgotności, a uwagę zwraca wysoki plon ziarna.

Wydajności w czasie T_{07} poszczególnych maszyn i agregatów były zróżnicowane, przy czym najmniejszą wydajność W_{07} osiągnął kombajn do zbioru kukurydzy, natomiast największą – ładowarka teleskopowa i gniotownik ziarna kukurydzy (tab. 2).

Wartości wskaźników eksploatacyjnych i ekonomicznych określono na podstawie metod stosowanych w IBMER [9], przy uwzględnieniu aktualnych cen maszyn i urządzeń [6]. W tab. 3 zamieszczono podstawowe parametry maszyn stosowanych w badanej technologii sporządzania kiszonki.

Tab. 3. Parametry techniczno-eksploatacyjne maszyn
Table 3. Techno-operating parameters of machine

Lp.	Wyszczególnienie	Moc [kW]/[KM]	Charakterystyka			Cena zakupu [PLN]
			Szerokość robocza [m]	Wydajność [$t \cdot h^{-1}$]	Ładowność [t]	
1.	Kombajn zbożowy Claas MEGA 360	189 / 258	5,25	16,0	-	700 000
2.	Ciągnik U 1634	114 / 155	-	-	-	198 860
3.	Wóz przeładowniczy Metaltech PP14	-	-	-	14	125 416
4.	Samochód ciężarowy Scania 114L	280 / 380	-	-	-	250 000
5.	Naczepa samowyładowcza Zasław	-	-	-	25	99 500
6.	Ładowarka teleskopowa JCB 530-60	62 / 85	-	-	-	216 000
7.	Gniotownik ziarna New Konzept NC4210	-	-	8,9	-	169 000

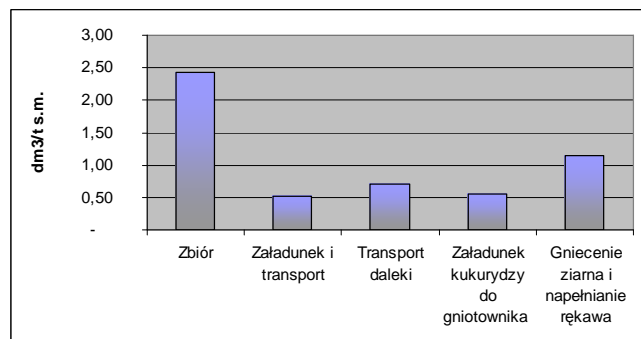
Tab. 1. Charakterystyka warunków badań
Table 1. Characteristics of test conditions

Wyszczególnienie	Jednostka	Wartość
Badany materiał	-	kukurydza PIONEER – PR39D23
Areał	[ha]	37
Plon	[$t \cdot ha^{-1}$]	14,69
Wilgotność	[%]	36
Rozstaw rzędów	[m]	0,75
Liczba roślin na m^2	[szt. $\cdot m^{-2}$]	8,2
Średnia wysokość roślin	[m]	2,91
Średnia wysokość osadzenia kolby	[m]	1,23

Tab. 2. Wartości wskaźników eksploatacyjnych
Table 2. Performance indicators values

Wyszczególnienie	Wydajność W_{07} [$ha \cdot h^{-1}$]	Wydajność W_{07} [$t \cdot h^{-1}$]
Kombajn Claas Mega 360	0,92	16,0
Ciągnik U1634 + wóz przeładowniczy Metaltech PP14	-	16,0
Scania 114L + naczepa samowyładowcza Zasław	-	10,9
Ładowarka teleskopowa JCB 530-60	-	8,9
Ciągnik U1634 + gniotownik New Konzept NC4210	-	8,9

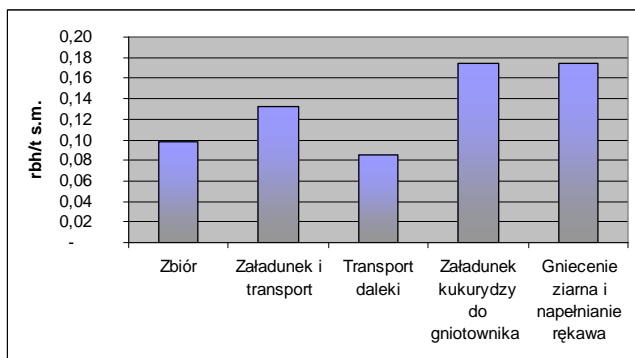
Na jednostkowe koszty sporządzania kiszonek ma wpływ wiele czynników, m.in. zużycie paliwa oraz pracochłonność, odległość transportu i plon zielonki. Paliwochłonność określono na podstawie zużycia paliwa w odniesieniu do jednostki powierzchni lub jednostki masy plonu (rys. 5).

Rys. 5. Struktura zużycia paliwa z uwzględnieniem poszczególnych operacji technologii zbioru i zakiszania ziarna kukurydzy
Fig. 5. Fuel consumption structure taking into consideration the particular operation of the harvest technology and ensiling of corn grain

Całkowite zużycie paliwa wyniosło $5,36 \text{ dm}^3 \cdot \text{t}^{-1} \cdot \text{s.m.}$ Największym zużyciem charakteryzował się kombajn zbożowy – $2,43 \text{ dm}^3 \cdot \text{t}^{-1} \cdot \text{s.m.}$, co stanowiło 45,34% ogółu zużycia paliwa. Operacja rozdrabniania ziarna i jego załadunku do worka foliowego pochłonęła 21,46% zużycia paliwa na tonę suchej masy ziarna. Najmniej paliwochłonny okazał się zabieg transportu ziarna wozem przeładowniczym, stanowiąc tylko 9,70% sumarycznego zużycia paliwa ponoszonego na zbiór i zakiszanie ziarna kukurydzy.

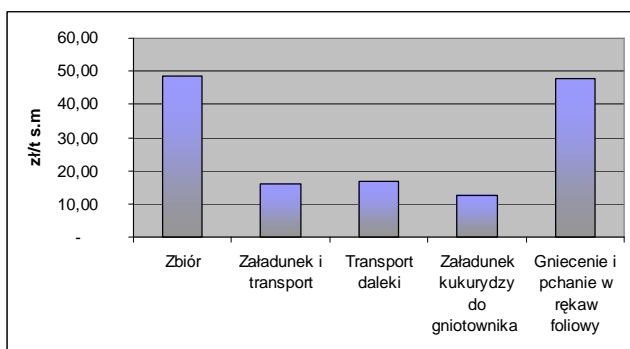
Całkowite nakłady robocizny wyniosły $0,66 \text{ rbh} \cdot \text{t}^{-1} \cdot \text{s.m.}$, a w poszczególnych operacjach osiągnęły wartości w granicach od $0,09 \text{ rbh} \cdot \text{t}^{-1} \cdot \text{s.m.}$ do $0,17 \text{ rbh} \cdot \text{t}^{-1} \cdot \text{s.m.}$ (rys. 6).

Rys. 6. Struktura pracochłonności z uwzględnieniem poszczególnych operacji technologii zbioru i zakiszania ziarna kukurydzy
Fig. 6. Labor requirement structure taking into consideration the particular operation of the harvest technology and ensiling of corn grain

Z uwagi na fakt, że wszystkie operacje były w pełni zmechanizowane i do obsługi poszczególnych maszyn lub agregatów potrzebny był tylko jeden pracownik, największymi nakładami robocizny charakteryzują się operacje najmniej wydajne, a więc załadunek ziarna do gniotownika $0,17 \text{ rbh} \cdot \text{t}^{-1} \cdot \text{s.m.}$ i gniecenie ziarna $0,17 \text{ rbh} \cdot \text{t}^{-1} \cdot \text{s.m.}$, a najmniejszymi zbiór ziarna ($0,10 \text{ rbh} \cdot \text{t}^{-1} \cdot \text{s.m.}$) i transport daleki ($0,09 \text{ rbh} \cdot \text{t}^{-1} \cdot \text{s.m.}$).

Koszty jednostkowe w rozbiciu na poszczególne operacje pokazano na rys. 7.

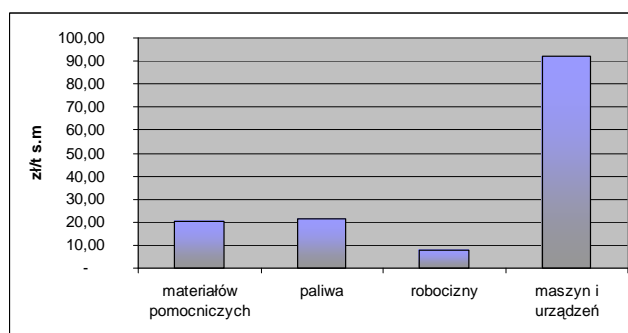

Rys. 7. Struktura kosztów z uwzględnieniem poszczególnych operacji technologii zbioru i zakiszania ziarna kukurydzy
Fig. 7. Cost structure taking into consideration the particular operation of the harvest technology and ensiling of corn grain

Całkowite koszty zbioru i konserwacji ziarna kukurydzy wyniosły $142,1 \text{ zł} \cdot \text{t}^{-1} \cdot \text{s.m.}$ W strukturze kosztów największy udział ma zbiór ziarna kombajnem ($48,7 \text{ zł} \cdot \text{t}^{-1} \cdot \text{s.m.}$) oraz gniecenie ziarna i napełnianie worka foliowego ($47,7 \text{ zł} \cdot \text{t}^{-1} \cdot \text{s.m.}$). Wartości te stanowią odpowiednio 34,27% i 33,6% całkowitych kosztów wykonania prac. Koszty odbioru ziarna z pola osiągnęły zbliżone wartości: $16,1 \text{ zł} \cdot \text{t}^{-1} \cdot \text{s.m.}$ dla pracy

wozu przeładowniczego oraz $16,9 \text{ zł} \cdot \text{t}^{-1} \cdot \text{s.m.}$ dla samochodu ciężarowego, stanowiąc 11,30 i 11,93% ogółu kosztów. Najmniejsze koszty ($12,6 \text{ zł} \cdot \text{t}^{-1} \cdot \text{s.m.}$) wystąpiły dla operacji załadunku ziarna do gniotownika ładownicą teleskopową.

Analizując strukturę kosztów z uwzględnieniem maszyn, paliwa, pracochłonności i materiałów pomocniczych stwierdzono, że największy udział mają koszty maszyn i urządzeń, które wynoszą $92,2 \text{ zł} \cdot \text{t}^{-1} \cdot \text{s.m.}$ (64,90%), a po nich kolejno: koszty paliwa $21,4 \text{ zł} \cdot \text{t}^{-1} \cdot \text{s.m.}$ (21,45%) i koszty materiałów pomocniczych $20,4 \text{ zł} \cdot \text{t}^{-1} \cdot \text{s.m.}$ (14,39%) (rys. 8). W kosztach maszyn największy udział ma koszt zbioru kombajnem $37,8 \text{ zł} \cdot \text{t}^{-1} \cdot \text{s.m.}$, a najmniejszy – koszt ładownicy do załadunku ziarna do gniotownika ($8,3 \text{ zł} \cdot \text{t}^{-1} \cdot \text{s.m.}$). W kosztach materiałów pomocniczych uwzględniono koszty zakupu worka foliowego oraz konserwantu wspomagającego proces zakiszania. W całkowitych kosztach przypadających na tonę suchej masy stanowiły one ok. 14,39%, osiągając poziom $20,4 \text{ zł} \cdot \text{t}^{-1} \cdot \text{s.m.}$ zbliżony do kosztów zużycia paliwa w badanej technologii.

Rys. 8. Struktura kosztów z uwzględnieniem maszyn, paliwa, pracochłonności i materiałów pomocniczych
Fig. 8. Cost structure taking into consideration the machine, fuel, labor requirement and support materials

Porównanie zaprezentowanych wyżej wyników z rezultatami innych badań jest utrudnione z powodu nielicznych publikacji z tego zakresu. Ponadto niektóre wyniki badań pochodzą z różnych krajów, o innej strukturze kosztów materiałowych, paliw oraz robocizny i dlatego też nie mogą prowadzić do obiektywnych wniosków. W związku z tym najbliższą analogię stanowią badania wykonane w Zakładzie Doświadczalnym Instytutu Genetyki i Hodowli Zwierząt PAN w Jastrzębku [1]. Jak wspomniano wcześniej zbiór i zakiszanie ziarna odbywały się z większą liczbą operacji, a ponadto przy niższym plonie ziarna ($7,92 \text{ t} \cdot \text{ha}^{-1}$). Całkowite zużycie paliwa wyniosło $5,17 \text{ kg} \cdot \text{t}^{-1}$ i było porównywalne, podobnie jednak przy dominującym zużyciu paliwa przez kombajn (55,7% całkowitego zużycia paliwa w tej technologii). Pracochłonność technologii wynosiła $1,28 \text{ rbh} \cdot \text{t}^{-1} \cdot \text{s.m.}$, czyli blisko dwa razy więcej, co należy tłumaczyć większą liczbą operacji, a tym samym zaangażowaniem większej liczby pracowników, mniejszą wydajnością oraz niższym plonem ziarna. Podobne czynniki, a w szczególności niższy plon ziarna rzutował na wyższe koszty ogółem, które wyniosły $188,8 \text{ zł} \cdot \text{t}^{-1} \cdot \text{s.m.}$, wobec $142,1 \text{ zł} \cdot \text{t}^{-1} \cdot \text{s.m.}$ w prezentowanej technologii stosowanej w RZD Obory – Wilanów. Warto podkreślić, że struktura kosztów jest podobna. Analiza z uwzględnieniem operacji technologicznych wykazuje, że zbiór ziarna stanowi ok. 50% kosztów całkowitych, jak również największe koszty dotyczyły maszyn i urządzeń – 74,0% całkowitych kosztów jednostkowych [1].

4. Wnioski

Na podstawie badań technologii zbioru i konserwacji ziarna kukurydzy przeprowadzonych w Rolniczym Zakładzie Doświadczalnym SGGW Obory – Wilanów można sformułować następujące wnioski.

1. Całkowite zużycie paliwa na zbiór i konserwację ziarna kukurydzy wyniosło $5,36 \text{ dm}^3 \cdot \text{t}^{-1} \cdot \text{s.m.}$, przy czym największym, jednostkowym zużyciem paliwa, wynoszącym $2,43 \text{ dm}^3 \cdot \text{t}^{-1} \cdot \text{s.m.}$ charakteryzował się zbiór ziarna, a najmniejszym transport bliski oraz załadunek ziarna do gniotownika – $0,52 \text{ dm}^3 \cdot \text{t}^{-1} \cdot \text{s.m.}$ oraz $0,55 \text{ dm}^3 \cdot \text{t}^{-1} \cdot \text{s.m.}$

2. Jednostkowe nakłady robocizny wyniosły $0,66 \text{ rbh} \cdot \text{t}^{-1} \cdot \text{s.m.}$, w poszczególnych operacjach osiągnęły wartości w granicach od $0,09 \text{ rbh} \cdot \text{t}^{-1} \cdot \text{s.m.}$ do $0,17 \text{ rbh} \cdot \text{t}^{-1} \cdot \text{s.m.}$, a największe dotyczyły operacji gniecenia ziarna oraz jego załadunku ładowarką teleskopową, z uwagi na najmniejszą wydajność tych operacji.

3. Całkowite koszty jednostkowe zbioru i konserwacji ziarna kukurydzy wyniosły $142,1 \text{ zł} \cdot \text{t}^{-1} \cdot \text{s.m.}$ W strukturze kosztów z uwzględnieniem poszczególnych operacji technologicznych największy udział stanowił zbiór ($48,7 \text{ zł} \cdot \text{t}^{-1} \cdot \text{s.m.}$), a następnie gniecenie ziarna i załadunek do worka ($47,7 \text{ zł} \cdot \text{t}^{-1} \cdot \text{s.m.}$).

4. W strukturze kosztów z uwzględnieniem maszyn, paliwa, pracochłonności i materiałów pomocniczych największy udział mają koszty maszyn i urządzeń wynoszące $92,2 \text{ zł} \cdot \text{t}^{-1} \cdot \text{s.m.}$, a następnie koszty paliwa $21,4 \text{ zł} \cdot \text{t}^{-1} \cdot \text{s.m.}$ oraz koszty materiałów pomocniczych $20,4 \text{ zł} \cdot \text{t}^{-1} \cdot \text{s.m.}$

5. Poznanie wartości i struktury nakładów na zbiór i zakiszanie ziarna kukurydzy pozostaje wciąż aktualnym problemem i wymaga prowadzenia dalszych badań.

5. Literatura

- [1] Chlebowski J., Gach S., Gozdalik I., Kowalski P.: Analiza nakładów ponoszonych na zbiór i zakiszanie ziarna kukurydzy. Inżynieria Rolnicza, 2008, nr 1.
- [2] Csermely J., Bellus Z., Herdovics M., Komka Gy., Schmidt J., Sipőcz J.: Fodder preservation by fermentation in plastic bags. Hung. Agricult. Eng., 2000, nr 13.
- [3] Gach S., Kowalski P.: Technologiczne i techniczne aspekty zbioru kukurydzy na kiszonkę. Postępy Nauk Rolniczych, 2010, nr 1.
- [4] Gach S., Korpysz K., Skonieczny I.: Wybrane aspekty sporządzania kiszonek w belach osłanianych folią. W: Współczesne zagadnienia rozwoju sektora energetycznego i rolniczego. Pod red. Borowski P., Klimkiewicz M., Powalka M., Warszawa: SGGW, 2010.
- [5] Gozdalik I.: Badania technologii zakiszania ziarna kukurydzy. Praca magisterska. WIP, SGGW, 2007.
- [6] Gromadzki J.: Katalog – cennik ciągników i maszyn rolniczych. Poznań: PIMR, 2008.
- [7] Kowalczyk E., Rzepiński W.: Kiszenie ziarna kukurydzy jako metoda poprawy efektywności ekonomicznej produkcji pasz lub etanolu. Mat. konf., Kierunki wykorzystania wysokoenergetycznych odmian kukurydzy do produkcji biopaliw. Instytut Biotechnologii Przemysłu Rolno-Spożywczego. Monografie. Warszawa, 2003.
- [8] Michalski T.: Wykorzystanie przemysłowe kukurydzy. Kukurydza, 2009, nr 4.
- [9] Muzalewski A. Koszty eksploatacji maszyn. Warszawa: Wydawnictwo IBMER, 2008.
- [10] Niedziółka I., Szymanek M.: Przemysłowe i energetyczne wykorzystanie ziarna kukurydzy. Motoryzacja i Energetyka Rolnictwa, 2003, nr 5.
- [11] Podkówa Z.: Kukurydza w żywieniu zwierząt. Agro Serwis, 2005, nr 3.
- [12] Polańczyk M.: Analiza technologii zakiszania ziarna kukurydzy w worku foliowym. Praca magisterska. SGGW: WIP, 2010.
- [13] Sęk T., Przybył J., Kowalik., Dach J.: Agrotechniczne czynniki zbioru kukurydzy na ziarno. Sympozjum im. Prof. Kanafojskiego Płock, 2000.
- [14] Szymanek M., Tanaś W., Zagajski P., Dreszer K.A.: Możliwości wykorzystania kombajnów zbożowych do zbioru kukurydzy. Technika Rolnicza Ogrodnicza Leśna, 2008, nr 3.